

"МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗОЛ"

ОД КНИГАТА НА
ХАНС-ЛОТАР ШТЕПАН
"МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗОЛ" - Идентитетот
на Македонците прикажан на примерот
на Балканскиот сојуз (1878-1914)



Во работниот наслов се тематизира проблемот на идентитетот на Македонците. Македонскиот читател, сосема логично, својот идентитет го следи како нешто саморазбирливо; меѓутоа, тој би требало да земе предвид дека соседните држави до денешен ден се обидуваат со проблематични аргументи да ги втемелат нивните претензии за македонскиот јазик, името и територијата, кои на Македонците не им дозволуваат никаков сопствен идентитет. Почнувајќи од Берлинскиот конгрес во 1878 г., но особено по Балканските војни од 1912/1913 г. тие ги повторуваат своите фалсификувани барања, притоа надевајќи се на тоа дека еден ден тие би созреле во неотповикливи вистини. Следствено на тоа, семејството на народите беше погрешно информирано за идентитетот на Македонците, а сега тоа ќе може да си направи објективна слика за историјата на Македонците. Истражувањето се темели врз (необјавените) акти на Политичкиот архив на германското Министерство за надворешни работи.

Подготвила: Милева ЛАЗОВА

ПРИГРАБУВАЊЕТО НА МАК НА ПРОБЛЕМОТ НА БАЛКАН

Иако Балканскиот сојуз бил склучен дури во 1912 г. - прво меѓу Бугарија и Србија (и тоа откако добиле руски благослов и гаранција дека ќе бидат заштитени од напад од Австрија) - во списите на Министерството за надворешни работи прв пат се појавил уште во 1879 г. т.е. кратко време по Руско-турската војна од 1877 г., мирот од Сан Стефано и Берлинскиот конгрес во 1878 г. Со тоа временскиот опсег од планирањето до реализацијата е поголем од 30 години, во терминологијата на статистичарите повеќе од една генерација. За сојуз, кој барем на прв поглед делувал просечно, и покрај тешките последици кои ги донел со себе, ова е невообичаено долг период за подготовки.

Би се очекувало целите и дејствувањето на новите, повторно создадени држави на Балканот, кои исто како и Македонија со векови страдале под османлиско ропство, да бидат насочени кон уживање на независноста, консолидирање на нивните држави и можеби кон подобрување на добросостојбата на нивните народи. Но, на прво место во политиката на сите била желбата за територијално ширење. Оттаму, очигледно е дека желбата за мир не била присутна во кабине-

тите на балканските држави.

Имајќи предвид дека трите спомнати соседи (Србија, Бугарија и Грција), уште од објавувањето на своите аспирации кон Македонија, го дозволувале само, исклучително од нивните сопствени интереси диктираниот, следствено субјективно обоен поглед врз македонската историја, додека сите исконско македонски факти систематски ги потиснувале т.е. оспорувале; понатаму, затоа што своевремено инволвираните велесили во текот на следните нецели 90 години недоволно енергично се спротивставиле на постојаните фалсификувања, туку многу повеќе вниманието го насочиле кон другите политички случувања во светот - Првата и Втората светска војна, како и повеќедецениската студена војна сè до пресвртот во 1989-1990 г. кога светот почна да се привикнува на верзијата на агресорите. Поради ова, неопходно е темелно расветлување на политиката на секоја од инволвираните земји, бидејќи списите за секоја од нив можат да содржат сознанија за македонскиот идентитет.

Оној кој и денес така остро ги негира реалните состојби во историјата, утре ќе ги омаловажува и ќе ги одрекува сите заклучоци кои ѝ одат во прилог на Маке-

донија, сè додека тие потекнуваат само од една балканска држава, да речеме Бугарија, или само од една велесила, на пример, Австрија. Оттаму, мора да се дојде до сеопфатен доказ дека Македонија е не само регионално, туку и меѓународно позната, самостојна (иако под османлиска окупација) област и дека Македонците биле самостоен народ со сопствен идентитет, што се и денес.

Во изминатите 120 години Србите, Бугарите и Грците создадоа практика да ги блокираат сите обиди да се покрене прашањето за засебен македонски идентитет. Во тоа време ги следеле своите империјалистички цели во сенката на ова искриволчување на историјата, а денес не сакаат да бидат потсетувани на анексиите по Балканските војни. За да се спречи ова, погодните аргументи за историјата се отфрлаат со објаснување дека би го загрозиле мирниот соживот на народите на Балканот - пристап на кој доволно се сеќаваме по повеќедецениската поделба со идеолошките противници на комунистичкиот блок за време на Студената војна.

Срцето на проблемот, не само на Балканскиот сојуз, туку и на севкупниот балкански конфликт: Македонија.

Пратеникот Фон Ванганхејм веднаш го



доставил концизното објаснување за суштината на проблемот:

"Најчувствителната точка секако е 'Македонското прашање': 'Дури и кога не би настанал сојуз меѓу Србија, Црна Гора и Грција, овие три држави сепак не би дозволиле јакнење на Бугарија со заземање на Македонија, и нивниот одговор на еден ваков чекор би бил објава на војна'".

Тоа значи дека примарна цел на секоја од четирите горенаведени држави било

извештај.)

Мнозинството бугарски соговорници биле сконцентрирани кон мислата за автономија на Македонија. Србите, пак, тврделе дека со ваков чекор би се одложило решавањето на прашањето за турските поседи во Европа, за на Бугарија да ѝ се даде време за развој на стопанството и за подготвување. Понатаму, Белград ги обвинил Бугарите дека, исто како што се случило со автономната Источна Румелија,

ЕДОНИЈА Е СРЦЕ СКИОТ КОНФЛИКТ

анексирањето на териториите на поранешна Турција; секундарна цел - за да се спречи нарушувањето на рамнотежата на Балканот, на ниедна друга држава да не ѝ дозволи да го добие целиот плен.

За историски, политички или етнички издржани претензии, поради наведените причини, не станува збор, бидејќи такви не постојат. Зошто заинтересираните би се справале со правни прашања, кога и онака имале намера со сила да ги при- својат туѓите територии?

Едно беше јасно за сите потенцијални учесници. Балканскиот сојуз кој би имал за цел освојување на Македонија без Бугарија или, пак, против неа, не би успеал. Поради тоа проектот и не бил изведен. Морало да се чека на поповолни прилики.

Автономија или делба

Новинарот Фанклин Бујон од парискиот весник "Фигаро", во октомври 1897 г. спровел серија интервјуа со српски и со бугарски државници, кои биле отпечатени и во "Пестер Лојд". Тоа се случило 20 години по Берлинскиот конгрес - доволно време за да се дојде до јасна претстава за позициите. Во интервјуата се јавуваат два термина, кои во однос на Македонија уште тогаш се сметале за мошне важни. (Цитатите кои следат се од истиот

очекуваат автономна Македонија еден ден да им падне в раце. Српскиот премиер Симиќ со следниве зборови го искажал својот впечаток за намерите на Бугарите: "Автономијата секогаш оди рака под рака со припојувањето". Од друга страна, бесполезно било да се чека на исходот од реформите (кои на Османлиското царство му биле наложени на сите конференции и во многу договори, но секогаш останувале неспроведени), бидејќи поради "бавноста на Турција на Ориентот тие се неможни", па би требало "уште денес да се согледа неопходноста од поделба".

Со оглед на тоа што конечно во 1913 г. навистина дојде до поделба на Македонија, очигледно е дека уште додека траеле балканските искривоклучувања во врска со предметот за трговија со Македонија, од политичкиот пристап јасно се открила вистинската ситуација:

Доколку и едната, и другата влада, биле толку убедени дека местото на Македонија е во составот на нивната држава, тогаш не би прифатиле никакво тргување околу тоа со владата на соседот.

Бугарија никогаш не би побарала автономна Македонија - освен за да ѝ се спротивстави на Србија (а подоцна и на

ЕКСКЛУЗИВЕН ФЕЛТОН

Грција) - доколку навистина била убедена дека Македонија е бугарска. Следствено, Белград веднаш ги открил вистинските намери на Бугарите.

Уште понеконсеквентна била српската страна: доколку Македонија порано навистина била српска област, тогаш српските власти никогаш не би се согласиле на поделба.

Србите, и покрај нивната православна вера, по сè изгледа не се сосема запознати со Библијата, инаку тие немало толку непростливо да ја занемарат Соломонската пресуда за поделба на детето, за конечно без секакво сомнение да се открие вистинската мајка. Но, тука се работеше за две грабливки, кои се бореле за што поголем дел од пленот, со кој немале ништо заедничко.

Само затоа што создавањето на државата Македонија било задоцнето, од причини кои не зависеле од нејзините жители, нејзината слобода и независност не ја прави помалку вредна отколку онаа на останатите балкански народи. Затоа на Македонците не смеат да им бидат оспорени целосниот идентитет, државноста и независноста од страна на нивните соседи.

Министерството за надворешни работи во својот архив чува еден документ од 1904 г., кој е од исклучително значење за Македонија.

Во еден извештај упатен до германскиот канцелар и министер за надворешни работи (од 1897 г. грофот Фон Билов), пратеникот во Белград ја пренел содржината на една статија, која извесен г. Балугџиќ ја објавил во еден берлински весник во 1886 г. Во тоа време Балугџиќ бил одговорен за односи со јавноста на кнезот Петар (Караѓорѓевиќ), кој во тоа време живеел во егзил во Женева, и уште тогаш ја уживал неговата доверба. Во 1904 г. одлучил, можеби под влијание на Илинденското востание, задушено есента 1903 г., истата статија да ја објави и во својата родна земја, и тоа во органот на Младите Срби, "Словенски Југ", списание на кое и самиот бил претплатен. Балугџиќ сè уште бил одговорен за односи со јавноста, но сега на кралот Петар, и статијата ја дал да се објави неколку седмици пред крунисувањето, кое било извршено на 21.9.1904 г. Во статијата "сите претензии кон Македонија се оценуваат како скршнување во погрешна насока".

"Пред австриската окупација на Босна, никој во Србија не помислил на искажување претензии кон Македонија", "...сè додека Србија ги бараше своите брегови на Јадранското Море, немаше тврдења дека во Солун има српско население". "Дури откако на Србите, со насилан акт на Берлинскиот конгрес, им беше одземено природното право, поради историјата и јазичните граници, да се прошират кон Јадранското Море, со вештачка агитација погледот на српската политика се сврте кон Македонија".

Сензација!!! Ова признание мора и денес да одсвонува како откровение во македонските уши!

(продолжува)